

* Kaj vse dunajsk minister more postati. Dr. Hasner, ki nedavno je bil minister za nauk in bogočastje, se je ločil od njegove žene, al od svoje lepe vnuke, se ni hotel ločiti. Prizadeval si je tedaj, da bi dobila trafiko tobakovo. Al zala vnuka bila je Francozinja, po avstrijskih postavah pa noben tujec ces. in kralj. trafike ne more dobiti. Dober svèt je bil tedaj drag. Al dunajski minister nikoli ne pride v zadrego, in tudi bivši minister Hasner je kmalu izduhtal pravo. Na svoje imé je prosil, naj se mu dovoli trafika tobakova. In bivši minister je dobil trafiko. Al naključni se med tem, da je trafika dobila neko tožbo, vsled ktere je bil unidan gosp. Hasner kot lastnik trafike k sodnji poklican. Na pismu je stal napis: „An Se. Excellenz Herrn L. v. Hasner, k. k. Tabacktrafikant“ (to je: Njegovi ekselenciji gospodu L. žl. Hasnerju, c. kr. tobaktrafikantu). — Tako se bere v dunajskem časniku „Volksztg.“, „Morgenpošti“ itd.

Dopisi.

V Gorici 30. okt. (Slovenci pozor!) Kar sem sporočal o obnašanju gosp. Gorjupa, to potrjuje tudi dopis v „Slov. Nar.“, kateri ima najbrže dr. L. za očeta. Isto tako je vse resnično, kar sem zadnjič sporočal o glasovanju pri volitvi naslednika dr. L. za deželno šolsko svetovalstvo, in le to moram še dostaviti, da je bil pri dotični odborovi seji nekdo misel sprožil, da bi se ne smelo o tem še glasovati, ker po dosedaj priznanem načelu bi imela v deželnem šolskem svetovalstvu sedeti eden laških in eden slovenskih odbornikov, in da tedaj, ker se je mesto slovenskega odbornika po izstopu dr. Lavriča izpraznilo, bi to mesto brez družega šlo g. Gorjupu. Na to pa se ni noben odbornik oziral, in prišlo je do glasovanja, čegar izid je že znan. Po volitvi je pa vendar dr. Pajer gosp. Gorjupu rekel, če bi menil, da bi se s tem Slovincem krivica godila, da on rad svoje mesto v deželnem šolskem svetovalstvu pripusti Gorjupu, al gosp. Gorjup tudi tega ni sprejel, in pokazal je s tem, da mu je za brambo narodnih pravic toliko mar, kolikor kmetu za lanski sneg. Gosp. Gorjup bo morda menil, da je vse enako, kdo sedi v šolskem svetovalstvu, in da s tem se ne bode godila nobena škoda narodnim pravicam. To pa ni res, in ako bi bil on tega mnenja, bi se jako motil. Deželno šolsko svetovalstvo je zraven deželnega odbora najvažnejša deželna oblastnija, ker med drugim ono predstavlja terno za imenovanje učiteljev na srednjih šolah in pa za pripravljavnico učiteljev. Ravno sedaj pa so razpisane službe ravnatelja in učiteljev tega važnega zavoda. Da mora ravnatelj pripravljavnice (preparandije) znati popolnoma tudi slovenski jezik, je očitno, ker bode se podučevalo na njej v vstričnih razredih s slovenskim in laškim učnim jezikom. V šolskem svetovalstvu sedita pa sedaj med 8 udi le dva Slovenci. Kako bo Pajer pravičen Slovincem, to se lahko sklepa iz njegovega obnašanja v deželnem zboru in odboru. Da tedaj znajo zaradi Gorjupovega obnašanja Slovence zadeti nepopravljive krivice, mi ni treba nadalje dokazavati. Pa gosp. Gorjup se bo morda sklicaval na svoje zasluge, ki si jih je pridobil leta 1865., ker tistikrat je on veliko k temu pripomogel, da so dobili Slovenci posebni volilni red za veliko posestvo in s tem tudi tri poslance v deželni zbor. Teh zaslug pa njemu nobeden ne krati, marveč mu jih je priznal ves slovenski narod na Goriškem, in prav zato je bil na Tominskem že dvakrat voljen v deželni zbor. Al ta zasluga mu ne daja še nobenega naslova, da bi mogel sedaj zanemarjati koristi in brambo narodnih pravic goriških Slovencev, ker ti so ga volili ravno

gledé na ono zaslugo, in z zaupanjem, da bode vselej tako krepko njih interese zastopal, in zatoraj ni prav zmerom le na enem kožu ležati, ker se tako pogolijo vse dlake, in kožuh sam zgubi sčasom vso svojo veljavo. Nadalje bi se znal on s tem zagovarjati, da skrbi vselej za materijalno korist svojih volilcev, in da jim bode morda k temu pripomogel, da bodo Tominci kak tisoč goldinarjev zadobili v podporo cest iz deželnega zaloga. Jaz sem pa prepričan, da naši vrli in sloviti Tominci se ne bodo dali s tem potolažiti, kakor razkačen hišni pes, ako mu se kost vrže, in da ne bodo prodali svoje najsvetejše narodne pravice za skledo leče. — Tudi mi se zdi primerno, da našim vrlim Tomincem naznanim, kako so se do sedaj delile podpore v deželnem zboru goriškem. Kakor sem posnel iz stenografičnih zapisnikov, in slišal pri sejah zadnjega deželnega zbora, je do sedaj deželni zbor dovolil za ceste, kakor sledi:

1. Za cesto prek Idrije od Cirknega do sv. Lucije in za cesto od Tomina čez Grahovo skupaj 17.400 gold.
2. Goriškemu cestnemu odboru 2.000 „
3. Sežanskemu „ „ 6.000 „
- tedaj za Slovence skupaj 22.700 gold.
4. Karminskemu cestnemu odboru 3000 gold.
5. Tržiškemu „ „ 500 „
6. Za most v Pieris-u 25.000 „
7. Otoku Grado 3000 „
- torej za Lahe skupaj 31.500 gold.
- in sedaj Lahom več kot Slovincem 8800 gold.

Kaj imajo Slovenci zaradi cestnih podpor od Lahov pričakovati, naj posnemajo vrli Tominci iz tega, da se je dobilo v deželnem zboru, kedar so bili laški poslanci zapustili sejo, pismice pisano od nekega laškega poslanca sledečega obsežka: zapustimo sejo, ker po tem deželni zbor ne more sklepati, in tako ne bode treba podpore za tominske ceste privolovati. Zatorej sklenem, da obnašanje gosp. poslanca G—a za tominski okraj se ne dá opravičiti, da je za Slovence pogubljivo in škodljivo, da je on s tem svoje dolžnosti zanemaril in da ni več na svojem mestu. Tedaj Slovenci in posebno volilci tominskega okraja vedno pozor!

Vidovec.

V Gorici 2. nov. — „Slov. Nar.“ v št. 127. pri naša pod naslovom „poslano“ od svojega poročevalca iz Gorice neki dopis, v katerem med drugim napada znanega rodoljuba goriškega, ker meni, da je on dopisnik „Novicam“ pod imenom „Vidovec“. Naj bode ta gospodič zagotovljen, da s tem ni pravo zadel, in da za dopisnika „Novicam“ ne bode zvedel, naj se tudi na glavo postavi. Kar pa se napadov na rečenega rodoljuba tiče, ni moja naloga, da bi ga jaz zagovarjal, a tudi menim, da tega treba ni, ker ga slovenski narod sam dobro pozná; danes naj le odgovorim na to toliko, kolikor se mene tiče. — Da tisti gospodič ni še popolnoma omolknil, hoče s tem dokazati, da se poziva na zadnji dopis zadevajoč izstop dr. Lavriča iz deželnega odbora. Kar se tega dopisa tiče, se menda ne motim, ako trdim, da je gosp. doktor sam oče bil onemu dopisu, in da gospodiču ne gré druga zasluga, nego ta, da ga je v „Slov. Nar.“ poslal, ali k večemu to, da je kaj na njem pristrigel. Nadalje tirja on od mene, da naj mu njegove metamorfoze naštejmem. Vljudno vstrezam tej njegovi želji. Nek pregovor pravi: „povej mi, s kom se shajaš, in povem ti, kdo da si“. Po tem pregovoru mu povem, s kom se je shajal, in kaj je po takem že bil, to naj on sam potem sodi. — „Nar.“ dopisnik se nanaša le na tisto dobo, o kateri, kakor sam trdi, zastopa v svojih dopisih tako imenovano „Sočino“ stranko; za to dobo mu sem tudi jaz pritrtil

z besedami, „da je bil nekoliko časa silno vroč in odločen Slovenec“. Ta doba pa je bila silno kratka in sega le do tistega časa, v katerem se je pričelo pripravljajanje za sklic Šempaskega tabora. Pred tem časom se bahajo goriški Lahoni, da se je ta „silni vroči“ Slovenec z njimi bratil in redno vsaki večer v neko krčmo k njihovi mizi zahajal. Ako še nazaj pogledamo, ga dobimo pogostoma v nemškem društvu imenovanem „Konkordija“, kjer je kot pevec z Nemci vred prepeval nemške pesmi in morda celo pesem „was ist des Deutschen Vaterland“ in se tudi vdeleževal — ako govornica ne laže — nemških iger v neizrečeno veselje tukajšnjih Nemcev. Po vsem tem naj on sam razsodi, koliko metamorfóz da je v 5 do 7 letih svetu pokazal. Ker je pa znano, da metamorfozi podvržene živalce celi čas levenja mirujejo, in ker je bil „Nar.“ dopisnik dolgo časa omolknil, akoravno so se v Gorici važni dogodki vršili, mi menda ni zameriti, da sem mislil na novo levenje metulja, in to tem bolj, ako je res, kar se o njem čuje, da je podal prošnjo tukajšnji kmetijski družbi, naj bi mu podelilo razpisano mesto tajnikovo, čegar prva naloga ima biti vredovanje laškega časnika, ki ga ono izdaja. Ali je prošnjo spisal v laškem jeziku, da bi za to vredovanje dokazal možnost laškega jezika ali ne, to mi ni znano. Po vsakem načinu ni prazen sum, da je hotel s tisto prošnjo novo levenje začeti, s katerim bi bil pokazal Slovencem novega metulja, ako bi mu bila zaprosena služba podeljena bila, ker je obče znano, da je kmetijska družba goriška popolnoma laška. — S tem, menim, da sem zahtevi „Nar.“ dopisnika po svojem vedenji zvesto vstregel.

Vidovec.

V Tominu 29. okt. (Šolske zadeve.) V seji 27. in 28. oktobra je pomnoženo okrajno šolsko svetovalstvo Tominsko ustanovilo svoj prvi proračun za 14 mesecev, namreč za meseca november in december t. l., in za prihodnje leto 1871. Med drugimi je posebno g. Pagliaruzzi v dolgem govoru važnost in potrebo povzdige šolstva pri nas razlagal, povdarjaje, da se denar ne dá bolje, kakor na omiko ljudstva obračati. Vsi zborovi udje, razen enega samega, so bili tega prepričani, in so toraj sklenili, da se imajo stroški za šolske potrebe založiti v omenjenih dveh mesecih s 5-, leta 1871. pa s 30 odstotno doklado k izravnim davkom. Z denarom, ki pride po tem takem v šolski zalog, se bo plačevalo vse, kar so dosihmal posamezne občine za sedanje svoje šole same plačevale, namreč: vse plače učiteljev, najemščine za šolska poslopja, stroški za kurjavo in snaženje šolskih hramov, za šolsko pripravo, za učne pomočke itd.; plačevalo se bo pa tudi s tem denarom to, kar gré učiteljem po novi postavi kot pri boljšek na plači; potem plača še za enega novega učitelja, in najemščina še za eno šolsko sobo v Cerknem, pokojnina (penzija) tamošnjemu staremu učitelju, plača za novo učiteljico v Tominu, in za novega učitelja na Srpenici. Tudi se bodo z omenjenim denarom zidale nove šole na Št. Viški gori, na Breginji ali pa v Sedli in v Tominu, in sicer v zadnjem kraji glavna šola s 4 razredi. Kar zadeva sosebnost Tomina, veliko se je že pisarilo po slovenskih časnikih o potrebi, da bi se ustanovila v tem trgu realka ali celo gimnazija. Ne davno, to je, 1. dan maja t. l. je 7000 — 8000 mož tukaj v taboru zbranih iz vseh Tominskih krajev enoglasno zahtevalo meščansko šolo v Tominu. Pričakovalo se je toraj od šolskega svetovalstva, da bo, gledé na javno izrečeno željo ljudstva, skrbelo za to, da dobí Tomin kaj več, kakor samo glavno ljudsko šolo, ktera bi se bila morala vsled ukaza vis. ministerstva za bogočastje in poduk že pred 15 leti tukaj napraviti. Pa kaj hočemo! šolsko svetovalstvo je sto-

rilo, kar je moglo. Vsak rodoljub se bo veselil, da dobí vsaj tako šolo. In kaj bi se ne veselil, ako premišljuje, da sedanja šola Tominska, v katero bi se moralo iz trga samega in iz okolice shajati več otrok kakor v vsako drugo šolo slovensko na Goriškem, in pod katero spada toliko občin, da plačujejo več davka kakor vsaka druga županija na Tominskem, je v tako revnem stanu, da bi ne smela po postavi takošne več imeti ne zadnja vas v okraji. Kaj bi se ne veselil! saj nima dežela Tominska, ki obsega skoraj polovico grofije Goriške, saj nimajo še vsi Slovenci na Goriškem skupaj ne ene glavne ljudske šole, in zdaj se smemo nadjati, da se vendar stori prvi korak k boljemu. Ne obupajmo, da smo le še pri začetku; vzajemna pomoč vseh občin in s časom tudi pomoč deželnega zbora bo delo pospeševala tako, da bo, predno naše planine desetkrat spet ozelenijo, pri nas na polji šolstva vse drugače.

Iz Trnovega na Notranjskem 31. okt. J. V. (Gozdarski tabor. — Konec. *) Prečastiti dekan g. Anton Grašič so pričujočim pojasnili namen govora in omenili s posebno gorečimi besedami sl. kmetijske družbe, ki si prizadeva na vse strani stanje bornega kmeta zboljšati; predstavili so poslušalcem gosp. L. Dimica, ki je potem pričel svoj govor. Govornik je z lepo, umljivo in čvrsto besedo izvrstno izpeljal svoj govor. Vpletal je skušnje izvedenih mož in pojasnoval z izgledi skušenih kmetovalcev in gozdarjev: kako naj se stoječi gozd varuje, kako Kras obseja in zasaja, da se goličave zarastejo in nam gozdi tolikanj škodljivo burjo zadržujejo. Priporočal je tudi sadje- in vinoreje, zadnja se v naši okolici še dosti dobro goji in v vsaki vasi je kolikor toliko vinogradov. Dasiravno je tukajšnjo vino „vremščina“ bolj trdo, je vendar iz nekterih vinogradov posebno dobro. Da je g. govornik svoj namen dosegel, se je spoznalo že med govorom, ker so ga ljudje pazno in zadovoljni poslušali in se mu konečno za podučenje zahvalili ter veseli razšli. — Da ne bodo naše goline Stražca, nad Drago, sv. Ahac itd. na enkrat pogozdene, to se samo ob sebi vé, vendar pa to podučenje ne bo brez vspeha. Dokler se bo tukaj Št. Petersko-Reška železnica delala (kar gré po polzevo počasi!) ne bodo ljudje veliko na pogozdevanje mislili, kajti vsaki gré za zaslužkom, ki se mu ga zdaj ne manjka; toda pozneje je upati, da bodo več v tej reči storili, polje boljše obdelavali, sadno drevje in trte sadili ter tudi pusti Kras pogozdovali, posebno ker na cestah ne bo zaslužka. Kakor pri vsaki reči so tudi zoper to bili nasprotniki, pa se vé da le taki, ki mislijo, da le sila vse stori. Gosp. Dimic se je prijazno ponudil, da vsacega še rad posebej podučí ali da mu je sicer na pomoč, kdor ga bi potreboval. Srčna hvala tedaj sl. kmetijski družbi in g. govorniku za njih trud!

Iz Notranjskega. (Želje o učiteljskih društvenih zadevah.) Da so naše šolske in učiteljske razmere še zelo na slabem, krivo je tudi to, da nimamo pri nas — šolskih dobrotnikov. Nekteri so pač sèm ter tje, pa ti so le — kakor pravimo — bele vrane ali zelene trate v neizmerni peščeni puščavi. Učitelji si umislijo marsikako potrebno naredbo in imajo najboljšo voljo, da bi kaj izpeljali. Ker pa nimajo materialne podpore, zaostane vsako početje koj pri porodu. Tako je, na priliko z učiteljskimi društvi in bukvarnicami. Na Kranjskem ste dve učiteljski društvi; al nobeno ne prinaša tistega sadú, kterega si želimo, čeravno vsako stori, kar more. Česa manjka toraj? Podpore, denarne podpore šolskih prijateljev. Učiteljsko

*) V poslednjem listu se je po pomoti tiskarnice „konec prih.“ postavilo pod dopis „iz Idrije“ namesti pod ta dopis. Vred.

društvo za Kranjsko ima tacih kaj malo; še profesorji srednjih šol, ki bi kaj lahko podpiralo duševno in materialno učiteljsko društvo, mu ne pristopijo! Ljudskih učiteljev je sicer mnogo družbenikov, a kaj pomaga, ker so nekteri v vsakem obziru le malo zdatne moči. Marsikaj bi ljubljansko učiteljsko društvo izpeljalo, ako bi imelo potrebne pomočke v blagajnici, kajti vsak vé, da društvo brez denara je le mrtvo društvo. — Enako je tudi z učiteljskimi bukvarnicami na deželi; ustanovijo se in obljubi se, veliko knjig nakupiti si ter pridno bralcem razpošiljati. Al knjige nakupovati stane denar, tega pa učitelji nimajo in tako se njihovi nameni izpe-ljujejo — o sv. nikoli! Glejte tedaj domoljubi, učitelji se trudimo, da bi sebi in šoli in narodu na noge pomagali, a brez vaše pomoči rojaki, moremo le malo storiti. Vaše djanske podpore, materialne in duševne potrebujemo!

Iz Tunic ob Kamniku. J. K...r. *) (*Spomin na severno luč.*) Krasna je bila noč 25. in 26. oktobra tega leta — krasen prizor se nam je kazal izza kamniških planin! Že stari ljudje ne pomnijo, da bi bila severna luč tolik svit celó v naše kraje pošiljala, kakoršnega je imenovano noč. Že tudi v noči 24. in 25. septembra sem jez letos opazil to čarobno prikazen, a še le proti jutru: kakor pred izhodom lune, so bili beli žarki izza planin, ki so človeku res nekake skrivnostne čute v prsah obujali. Drugič sem opazoval z nekaterimi sosedi 14. oktobra zvečer ob 9. uri rdeče se žareče nebó in beli svit, ki je odseval izza bistriških in kokriških planin, kakor bi hotel nepravilno izza severa dan pripeljati. Od 14. oktobra sem vsako jasno noč nalašč opazoval, a vselej se je zagorje kamniških planin svitlo žarilo; nebó sicer ni bilo rdeče, razen če je bil svit močan in ozračje tanko megleno. — Večer 25. oktobra pa je bil mnogo nad prejšnje krasno-čaroben, prostemu ljudstvu grozen: obnebje v severu je bilo od izhoda do zahoda visoko razsvitljeno; megle izza gor se pomikajoče, bile so krvavo-rdeče, enake skrivnostnim plaščem žugajočih duhov; izza vseh severnih gorá je plavala zora, kakor bi bila imela zdaj in zdaj luna iziti; pred zoro se je razgrinjala krvava rdečica, prostemu ljudstvu grozna. Rdečica je proti polnoči izginila, a svit je odseval izza severa, dokler ga ni predsolnčna zarija pregnala. — Pač mnogo krasnejši svit dela severna luč še bolj v severu ležečim pokrajinam! — Kdo bi pa vsaj enkrat ne želel videti one čarobne nebesne prikazni, ki so bivalcem ob mrzlem tečajniku (pólu) tako, kakor nam luna, navadne? — Prosto, nevedno ljudstvo se silno straši onih nenavadnih nočnih svitov: trdi namreč, da so to predznamenja zlih časov: vojske, bolezni, slabe letine itd. Zastonj je večjemu tratiti besede in razlagati, da nam ta svit severno luč imenovano, pošilja luč, ki sveti ob tečajniku stanujočim bivalcem, kjer zdaj večna noč kraljuje.

Iz Postojne 3. listopada. — Šolski svét postojnskega okraja je danes imel tukaj svojo prvo sejo. Vsi svétniki so bili nazoči. Pred vsem je bil gosp. dekan Grabrijan za podpredsednika izvoljen. Potem se je sklepalo le o formalnih stvaréh: o dnevnem redu, o volitvi krajnih šolskih svetov itd. Slednjič se je tudi sklenilo, da veljá le slovenski jezik kot uradni jezik izključljivo v vseh zadevah okrajnega šolskega sveta. Pravo!

Dol 6. nov. — Ravno ko smo bili vernih duš dan vsi v cerkvi pri maši, osupnili so nas enostranski glasi zvonov in krik „v Klečah gorí!“ Pihala pa je tisti dan sapa, kakor ne še letos. Dirjali so ljudje domú, al le gledati so mogli, kako njih hiše goré, ker od za-

četka ni bilo moč priti do ognja. Pogorelo je 10 gospodarjev, izmed njih 8 popolnoma. Škoda je cenjena na 10.000 gold. Zgorela je neki vdovi edina kravica, katero je imela, zgorelo je tudi 4 svinj, 1 telica in zraven vsi letošnji pridelki. Zavarovan, slišim, je bil od pogorelcev en sam. In kdo je zažgal, kaj je bilo vzrok tolike nesreče? Otroci so se med mašo s klinčki igrali in šli krompir peč pred hlev. Koliko nesreč se je že zgodilo, in se vedno godí, ker starši ne skrivajo vžigalnih klinčkov pred otroci! — Pomagaj, kdor more, siromakom; revščina je strašna! Komaj so ljudje pozidali, ker so bili pred nekimi leti tudi pogoreli — in zdaj zopet tolika nesreča. Zima je pred duri in nimajo obleke, ne stanovanja, ne živeža, razen tega, kar si sprosijo. Ravno ko to pišem, gorí pa v Beričevem, v vasi Dolske fare, zopet neka hiša, katero je bil že pred nekimi dnevi nekdo zažgal.

Iz okolice ljubljanske. — 27. dan u. m. se je za okolico našo ustanovil okrajni šolski svét. Nazoči so bili: c. k. okrajni glavar pl. Šivichofen kot predsednik, gosp. dekan Brolih kot knezoškofijski zastopnik, gospoda Val. Krisper in Fr. Kotnik kot zastopnika občin in gospoda J. Uranič in B. Kuhar kot zastopnika učiteljev. Za predsednikovega namestnika je bil izvoljen dekan Brolih. Slava!

Iz Ljubljane. (*Odbor družbe kmetijske*) je v poslednji svoji seji med drugimi obravnavami program občnega zbora družbe kmetijske, ki bode 23. dan t. m., odločil tako, kakor ga naznanja razglas, natisnjen v današnjem „Oglasniku“.

— (*V seji deželnega šolskega sveta 3. dne t. m.*) je bilo sklenjeno, da se ministerstvo prosi dovoljenja, da se v preparandiji ljubljanski ustanovi pripomočen učenik petja in glasovira, in da se kupi nov glasovir, — prošnja neke županije, da ne bi se prestavil učitelj drugam, ni bila vslišana, — vslišana pa je bila prošnja Šenčurske županije in razpiše se učiteljska služba; — naprava posebne dekliške šole v Kranji se izroči okrajnemu šolskemu svetu v sporočilo, — obravnava za pomnoženje šolskih prostorij za gimnazijo kranjsko se nadaljuje; — Urban Jerinova štipendija je bila ubogi vdovi podeljena; 2 učitelja sta dobila nekoliko denarne podpore in nekoliko gimnazijskih učencev je bilo šolnine oproščenih.

— (*Deželni odbor*), pozvan po c. k. deželnem predsedstvu, naj namesti prof. Peternela, ki se je odpo-vedal opravilstvu deželnega šolskega svetovalca, nasvetuje družega šolnika, je v poslednji svoji seji zopet nasvetoval prof. Šolarja, kakor je to že prvokrat storil. „Und darob entbrannte Tagblatt's gift'ger Groll“, kakor se to bere v njegovem listu.

— (*Okrajne šolske nadzornike za Kranjsko*) je ministerstvo imenovalo po predlogu deželnega šolskega sveta le s to premembo, da treh, ki so bili na prvi vrsti nasvetovani, ni sprejelo. Ti-le so: za okraj mesta ljublj. Jak. Smolej, gimn. ravnatelj, za okolico ljubljansko vitez Leop. Gariboldi, za okraj kamniški učitelj Matevž Močnik, za okraj litijski župnik Matija Kulavic, za okraj krški dekan Ed. Polak, za okraj novomeški kanonik K. Legat, za okraj črnomaljski dekan Anton Aleš, za okraj kočevski dekan Josip Novak, za okraj logaški učitelj Srečko Stegnar, za okraj postojnski ravnatelj Luka Hiti, za okraj kranjski profesor Fr. Krašan in za okraj radolški profesor Miha Žolgar.

— (*Štipendije z 250 gold. za kmetijsko šolo v Mödling-u poleg Dunaja*) se dá mladenču, ki je dovršil spodnjo gimnazijo ali realko, je vsaj 16 let star in o kmetijstvu kaj vé. Prošnje se vložé zadnji čas do 20.

*) Jako draga nam je Vaša ponudba.

dne t. m. na „Curatorium der landwirthschaftlichen Schule in Mödling bei Wien“.

— (*Čitalnica drugo besedo*) napravi 27. dan t. m. Poleg pevskega oddelka pride gledališčina igra na oder in gosp. dr. Razlag bode imel zanimivo berilo. Lepa berila so dušna hrana narodu našemu, zato je odbor čitalničin naprosil dobre moči, da pomagajo čitalnici na tem polji. Kar pa se sploh „besed“ v čitalnici tiče, se bodo z dogovorom dramatičnega društva vselej vrstile tako, da bodo take nedelje, kedar ne bo slovenskih iger v deželnem gledališču.

— Sopet smo zgubili iskrenega rodoljuba. Dr. J. Cvajar je umrl za srčno boleznijo v 41. letu svoje starosti. V oporoki svoji se je blagovoljno spominjal narodnih društev in čitalnici zapustil 500 gold., dramatičnemu društvu 500 gold., „Sokolu“ pa za 3 leta v svoji hiši brezplačno telovadnico. Slava mu!

— (*Druga beseda z živimi podobami*) na korist ubogi šolski mladini se je sopet lepo izvršila. Ker pa je namen s celo obleko oskrbeti 80 dečkov in deklic, treba je še milodarov. Naj tedaj milostno pomore, kdor more. Ako gospé in gospodičine dodelajo obleko, bode se delila že o sv. Miklavžu.

— (*Slovenskega Pravnika 11. in 12. list*), s katerim smo si Slovenci pridobili sopet tak časnik, ki prebran se ne vrže med stari papir, ampak se hrani kot podučna knjiga, obsega spet prav tehtne reči, namreč: „o obrestih (v narodno-gospodarskem oziru). — Nekaj o motenji posesti (konec). — Razpis ministerstva za poljedelstvo od 18. avgusta 1870. l. št. 3989 zastran postavljanja cenilcev pri prestopkih poljskega poškodovanja. — Samolastno zvišanje stave v številni loteriji po poslanem stavci še ne vtemelji skupnosti lastnine dobička; stavec ima le pravico svoj iznesek nazaj tirjati. — Izvršba na posestno pravico dolžnika, ki na zemljišče še ni vknjižen. — Lastnik zverjadi ni odgovoren za poškodovanje, katero ta zunaj njegovega lovskega okroga stori. — Davščine od služeb“. Med črticami nahajamo kratko pa skelečo kritiko porotne obravnave 27. oktobra s tem-le besedami: „Porotniki ljubljanski so dne 27. oktobra izrekli z 9 glasovi zoper 3, da na pošteni ni razžaljivo, ako se kdo v časniku kriviči, da je — svinjo obril in pobarval ter za denar razkazoval, češ, da je začaran človek!“

— (*Porotna obravnava ljublj. „Tagblatt“*. — Konec.) Zagovornik zatoženca dr. Schrey presukne že od začetka čisto osebno tožbo na politično polje, češ, da se take nesramnosti v politični obleki ne vidijo tako ognjusne, kakor v privatni, in trdi, da to ni tožba privatnega človeka, ampak cele klerikalne stranke zoper „Tagblatt“. Tedaj primerja to tožbo s pravdo „Triglava“ in „Brenceljna“, v kateri je bil vrednik le stena! (Klici: Ni res!) Dalje razsaja v znanem „tagblattovem“ stilu in v navadnih frazah proti klerikalcem, češ, da so prežili že davno na „Tagblatt“ in zdaj potisnili borega cerkvenika kot mašino naprej. „Cerkvenik je bil tako uljuden“, pravi, „da se je dal porabiti za tožbo, nagibljevci pa so bili drugi, kateri od nekdanj črtijo „Tagblatt“ zavoljo tega, ker je list za omiko ljudstva itd.“ Govor njegov ali bolje rekoč berilo njegovo je bil po odseku za brambo „Tagblattovega“ vrednika spisan, gosp. Schrey se ga je bil nekaj iz glave naučil, vrh tega pa še več del bral, tedaj mu je bil, kar se tiče fraz in „tagblattovih“ ovinkov, prav gladek, le škoda, da gospod doktor, gledé ugovorov tožnika, ni bil pripravljen in se je tedaj jako slabo branil; sicer bi se bil dal njegov govor prav dobro porabiti kot vvodni, klerikalcem zabavljivi članek v „Tagblattu“. O svinji ne vé nič gotovega povedati, temveč preskoči to brezno na birgljah znanih Dežmanovih fraz; vendar upa, da

bodo porotniki oprostili vrednika onega lista, kateri se trudi, da bi prinesel svetlobo in omiko v deželo, ter jo očistil babjeverstva!! Predrzní tožnik (sic!) pa naj se obsodi, da plača stroške obravnave.

Dr. Razlag, po pravici razkačen o takem perfidnem besedovanji, katero hoče spraviti navadno osebno tožbo na politično polje, ga prav krepko zavrne. Za žurnalistične roparje in zalezljivce — pravi — ni prostost tiska, kajti nihče bi si potem ne bil svojega poštenja svest. Tisti, kateri vedno žvečijo besede „klerikalec“ in „ultramontanec“, večidel še ne razumejo teh besedi. Boj stranek mora biti pošten; rabiti se mora pošteno orožje, ne pa laž, kakor tukaj. „Katoliški stranki“ ni treba se za borega cerkvenika skrivati in izrek zagovornika je predrzen, da cerkveni časniki občinstvo na krivo pot vodijo (irreführen). Odkar čutimo, da peša vera in morala, se množijo samomori, goljufne kríde in druge hudobije, tako da šaljivi dunajski časniki podobe prinašajo, kako je treba čuvaja že v vsaki ognjovarni Wertheimovi blagajnici. Poglejmo vendar, kako deluje ta „Irreführung“ pri drugih časnikih. Nekteri svoje bralce res na krivo pot napeljuje, na priliko, gledé na šolski poduk. Ako se premisli, koliko desetletij je potrebno, da se prava omika in znanosti za življenje potrebne med narode razširijo in kako počasi prešinejo vse stanove, a vendar se nahajajo časniki, ki z zvijačnim umstvom ovirajo naravni poduk na podlagi pedagogike, na kateri imajo vendar vsi izobraženi narodi svoje dobro vredjene šole osnovane. Poglejmo, kako deluje krivi napotek v politiki. Dandanes vidimo nekatere časnikarje v avstrijskem cesarstvu pred pruskimi zmagami ležati na trebuhu, in vendar je vojna sreča nestalna, in, kakor sami Prusi priznavajo, ne bode pri njih domá svobodi ne sledú več deset letij naprej, ker bode cesarizem vse oklenil z železnimi rokami. In vendar nam tako imenovani „liberalni“ časnikarji to prusko srečo hvalijo. V Strassburgu so ravno ti razdrli čez 1000 hiš, tako da je čez 10.000 ljudi brez strehe, so pomorili čez 1700 nevojakov in škode naredili do 180 milijonov ne gledé na neprecenljive reči. Za nekoliko let bodo Francozi morabititi to mesto nazaj tirjali in mestjani bodo vso to srečo še enkrat imeli in ravno taka se utegne prebivalcem Ljubljane zgoditi. Naše dežele bodo posebno zavoljo druzega biserja, ki ga imamo na jadranskem morji, Prusom jako priljubljene in če jih potem hoče laška republika tem odvzeti, da se Italija raztegne po že napravljene zemljevidu do Drave, bodo naši potomci to isto vojno srečo v drugič imeli in poznej še enkrat, ko pride kateri vzhodni sovražnik. In če so razpartije v deželah velike, se tem lože privabi vnanji sovražnik, toraj prusoljubni časniki zeló nepatriotično ravnaajo in ljudi zares motijo. — Nagib omenjenega dopisa — nadaljuje dr. Razlag — vrh tega ni bil političen, temveč pisar si je hotel nekaj soldov zaslužiti. Članek je skandalozen; slab upliv njegov se je povsod pokazal. Če že hoče list omiko razširjati po deželi, naj se posluži družih pomagačev; od pokvarjenih dijakov se kaj tacega ne more pričakovati itd. — Govor Razlagov je bil jako izvrsten, — naj bi si ga zapomnili „Tagblattovci“.

Dr. Schrey ugovarja še nekaj, pa strašno slabo, ker ni imel nič pisanega pred sabo. Dr. Pfefferer, kateri je bil kot poslušalec nazoč, mu na pomoč pomoli listek, na katerem je zapisano, da naj reče, da je tožba zakasnjena, kar pa ni res in tudi noben pravnik ne verjame, v Radolici so le cerkvenika na tezo djali. Videlo se je iz vsega, da je bil dr. Schrey le načelnik odbora za zagovarjanje toženca; odbor mu je bil tik za hrbtom.

Po govori je sodnija sestavila sledeča vprašanja:
1. Je li Otmar Bamberg kriv, da je razžalil cerkvenika?

Če se ne pritrudi temu vprašanju:

2. Je li zapopadek tega članka razžaljiv?

Če se potrudi to vprašanje:

3. Je li O. Bamberg kriv nemarnosti, da je članek prišel v list?

4. Ni li tožba zakasnjena?

Večina porotnikov, se ve da ni prtrdila poglavitnih vprašanj; vsaj tudi ni nihče pričakoval, da bi bil pri teh okoliščinah O. Bamberg kriv spoznan. Vendar je ta obravnava razsvetlila početje „liberalne“ stranke, ktera je razširjenje kulture v „štant“ vzela. — Na časti tako grdo razžaljeni cerkvenik mora stroške obravnave plačati. Tedaj je on vendar-le svinjo obril, kakor pravi „Tagblatt“, dasiravno niti on, niti kdo drug za to ne vé. Ali pa ni razžaljena čast tistega, o katerem se taka laž skuje? Zlegal pa se je „Tagblatt“, to je gotovo; obravnava je danes to jasno dokazala, toraj se tudi slabo veseli Pyrrhusove zmage, ktero v srci vsi poslušalci tudi iz nasprotnega tabora pripisujejo cerkveniku. Porotniki pa naj si zapomnijo resnoben opomin cerkvenikovega zastopnika dr. Razlaga, da se v dvomljivih rečeh od porotnikov pričakuje oprostenje zatoženega, v jasnih, nedvomljivih pa oprostenje, kedar ni kriv, ali obsojenje, kedar je kriv, sicer pridejo porotniki v nasprotje s svojo prisego in občnim mnenjem ter bi pokazali, da še niso zreli za poroto, ki bode po takem škodo trpela.

Dr. Keesbacherjevi pisariji v sabotnem „Tagblattu“ v odgovor samo to, da Tagbl. „obrito-svinjski literaturi“ nisem časti skazal, da bi bil pravdo 17. dne u. m. poslušat šel ali jo kakor koli popisaval. Sploh je meni za Tagbl. „kolek“ in Keesbacherjevo „plačo“ toliko mar kakor za lanski sneg.

Dr. Jan. Bleiweis.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Včeraj se je začel zopet državni zbor. Ministerstvo vendar še ni propalo, kakor je nemška koterija že skozi 14 dni prerokovala. Osoda njegova se bode odločila — ako ni že zdaj odločena — v adresni debati. Rekli smo: „ako ni že zdaj odločena“, kajti poslanci tirolski, vorarlberški, kranjski, dalmatinski, bukovinski in sploh tisti, ki delajo tako imenovano „desno središče“ v državnem zboru, so nameravali v prvem svojem shodu skleniti to, da resno vprašajo ministra Potockega za program njegov. Meglenemu stanju mora enkrat konec biti, in „dobra volja“ pomiriti večino avstrijskih narodov mora se pokazati v djanji. Z absolutizmom strašiti narode, ne pomaga nič; vsajimamo parlamentarni absolutizem, kterege smo od leta 1861. do grla siti. Če, kakor se bere, vzdignejo spet Schmerlinga iz groba, naj ga; Slovani in vsi drugi narodi, ki nemški kliki nočejo hlapci biti v Avstriji, bodo strpeli tudi še Schmerlinga, Giskro in vso koterijo, ki je že enkrat Avstrijo tirala do propada! „Ne udajmo se!“ — je klic pravih avstrijskih, a ne pruskih narodov — dokler se jim ne zaleskeče zarja z napisom: pravica vsem narodom!

Česko. — Zmaga Slovanov pri volitvah za državni zbor v mestnih in kmečkih občinah je sijajna. Enoglasno ali z veliko večino so zmagali Čehi; pcepali pa so kandidatje „liberalci“ tako, da so v nemških krajih vjeli v vsem skupaj le 17 poslancev, tedaj za

22 manj kakor so jih poprej imeli v dunajskem državnem zboru, kjer so jih šteli 39. Mala kopica nemških ustavovercev pride tedaj v državni zbor, vendar je zadostno, da zagrizeni Nemci dobijo po njih večino. Al kako bode pemska dežela po njih zastopana? Prav tako, kakor če bi 1 ali 2 nemška Kočevarja zastopala slovensko kranjsko deželo! — Včeraj so volili veliki posestniki; izid teh posebno važnih volitev nam kaže telegram iz Dunaja.

Iz francosko-pruskega bojišča. S primirjem, to je, da bi se za 25 dni ustavil boj, ni nič; pruska vlada ni hotela dovoliti, da bi se bil Pariz smel med tem časom oskrbeti z živežem; — brez tega dovoljenja pa francoska vlada ni hotela in ni mogla sprejeti primirja, ki bi bil le pruski vojski na dobro, francoski pa v pogubo. Siloviti boj se tedaj začne zdaj. Trochu, poveljnik Pariza in glavar vlade, je tedaj ukazal, da vsi moški v Parizu od 20. do 40. leta morajo prijeti za orožje, mesto pa se neprenehoma v trden tabor predeluje. Pošteni Trochu je bil v dvojni nevarnosti; od zunaj stoji morivni Nemeč, znotraj pa rogovili drhal „rdeče“ (krvoločne) republike. Notranjih sovražnikov se je osvobodil s tem, da je dal glasovati: ali imajo Parižani zaupanje do sedanje vlade ali ne? — in čez 500.000 glasov je odgovorilo: da! — in le kakih 50.000, da ne. Kar svet pomni, ni bilo takega grozovitega mesarjenja, kakor je to, ki se bode zdaj pričelo pred Parizom.

Telegram „Novicam“.

Dunaj 8. nov. — V državni zbor je prišlo danes 14 Pemcev; volil se je odbor za preiskavo direktnih volitev pemskih poslancev; v ta odbor niso volili nobenega iz desnega središča. Prihodnja seja v četrtek. Iz Pemskega pride 7 velikih posestnikov, 6 poslancev selskih, 7 mestnih in 4 iz kupčijskih zbornic.

Popravek. V poslednjem listu na zadnji strani v „Novičarji“ iz Dunaja v 2. vrsti namesti stališče beri stan.

Listnica vredništva. Gosp. dopisniku „iz Gorice“: Danes nikakor ni bilo mogoče; drugi pot gotovo. — Gospod Fr. Rajž: „Javna zahvala“ more priti le v „Oglasnik“ za ondi odločeno plačilo. Prosimo tedaj povedati: ali hočete tako?

Žitna cena

v Kranji 31. oktobra 1870.

Vagán pšenice 5 fl. 75. — rži 4 fl. 20. — ječmena 2 fl. 10. — ovsa 1 fl. 80. — soršice 4 fl. 40. — ajde 3 fl. 30. — prosa 2 fl. 50. — krompirja 1 fl. 50. — fižola 3 fl. 84.

Žitna cena

v Ljubljani 5. novembra 1870.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 20 — banaške 5 fl. 92. — turšice 3 fl. 88. — soršice 4 fl. 20. — rži 5 fl. 30. — ječmena 2 fl. — — prosa 2 fl. 90. — ajde 3 fl. — — ovsa 1 fl. 90 — Krompir 1 fl. 70.

Kursi na Dunaji 8. novembra.

5% metaliki 57 fl. 75 kr. Ažijo srebra 120 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 67 fl. 65 kr. Napoleondori 9 fl. 84 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu } 5. nov. 1870: 79. 66. 46. 70. 64.
na Dunaji } 84. 53. 69. 89. 10.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 19. novembra.